

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Економічний факультет
Кафедра статистики, обліку та аудиту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри
д. е. н., проф. **Оксана НЕСТЕРЕНКО**
Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

дисципліни «Виробнича практика»

для студентів денної форми навчання
рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 051 «Економіка»
освітня програма «Бізнес- аналітика та міжнародна статистика»

Розроблено:

к.е.н.(PhD), доцент, доцент ЗВО кафедри статистики, обліку та аудиту
Олена КУЩЕНКО

2024 / 2025 навчальний рік

ЗМІСТ

1. Робоча програма виробничої практики
2. Звіт з Виробничої практики
3. Індивідуальні завдання (аналітична записка)
4. Щоденник Виробничої практики поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти
5. Критерії оцінювання знань студентів та розподіл балів

1.РОБОЧА ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
економічного факультету

Віталій ДЯЧЕК

27 серпня 2024 р.

Робоча програма

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

(назва)

рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

галузь знань

05 «Соціальні та поведінкові науки»

(шифрі назва)

спеціальність

051»Економіка»

(шифр і назва)

освітня програма

«Бізнес-аналітика та міжнародна статистика»

(шифр і назва)

спеціалізація

(шифр і назва)

вид дисципліни

обов'язкова

[обов'язкова , вибіркова (міжфакультетська) чи факультативна]

факультет

економічний

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (навчально-наукового інституту, центру)

“27” серпня 2024 року, протокол № 11

РОЗРОБНИК (И) ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади) **Кущенко** Олена Іванівна, к. е. н., доцент, доцент ЗВО кафедри статистики, обліку та аудиту

Програму схвалено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту

Протокол від “26” серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту

(підпис)

Оксана НЕСТЕРЕНКО

(им'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми

«Бізнес-аналітика та міжнародна статистика»

(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи)

(підпис)

Юлія ГЛУШАЧ

(им'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету
(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол від “27” серпня 2024 року № 1

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

(підпис)

Дар'я ЗАГОРСЬКА

(им'я та прізвище)

ВСТУП

Програму “**Виробничої практики**” укладено відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки фахівців
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напряму) 051 «Економіка»

Практика є обов’язковим компонентом програми підготовки фахівців із вищою освітою. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

1. Опис виробничої практики

1.1. Мета виробничої практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами у процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін, практичних навичок зі спеціальності, а також збирання фактичного матеріалу для виконання курсових та наукових робіт.

1.2. Основні завдання практики:

Ознайомлення із організаційною структурою єдиної системи органів Державної служби статистики України. Закріплення знань з основних завдань органів державної статистики.

Вивчення організації і змісту роботи статистичних органів у відповідності з сучасними вимогами управління, планування і статистичного аналізу.

Ознайомлення зі змінами вже нової структури Головного управління статистики у Харківській області і посадовими обов’язками робітників його відповідних підрозділів (управлінь і відділів), з режимом і правилами праці, обсягом і планом робіт, що виконуються в управліннях і відділах.

З’ясування питання Головного управління про взаємозв’язок органів статистики з підприємствами та установами, з органами управління і планування.

Поглиблення теоретичних знань та освоєння порядку проведення різних видів статистичного спостереження, зведення, обробки та статистичного аналізу матеріалів звітності і спеціально організованих спостережень в умовах різноманітності форм і методів виробництва та управління.

Придбання практичного навичок зі спеціальності та набирання досвіду в проведенні статистичного спостереження й угрупованні його матеріалів.

Ознайомлення з організацією і характером роботи обчислювального центру Головного управління статистики. Вивчення можливості і фактичної ефективності використання електронної техніки ОЦ не тільки для зведення та узагальнення статистичних матеріалів, але й для комплексного статистичного аналізу і прогнозування розвитку соціально-економічних явищ і процесів.

Після завершення виробничої практики студент має набути такі **загальні, фахові та спеціалізовані компетентності**:

▪ Загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності.

▪ Спеціальні (фахові) компетентності(СК):

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК17. Здатність до формування інформаційної бази, розуміння принципів проведення статистичного спостереження і методів збору даних; визначення інформаційної бази аналізу, доцільні способи обробки та систематизації інформації; здатність знаходити, обробляти і аналізувати інформацію із різних джерел.

1.3. Кількість кредитів 6

1.4. Загальна кількість годин 180

1.5. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких *результатів навчання*:

▪ Результати навчання (РН)

РН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

РН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

РН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

РН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

РН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

РН17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

РН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

РН19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

РН26. Демонструвати навички проведення бізнес-аналізу, оцінювання стану та тенденцій розвитку економічних явищ і процесів, факторів формування зовнішнього та внутрішнього бізнес-середовища функціонування підприємств.

РН29. Професійно застосовувати статистичні прикладні пакети програм для розв'язання науково-дослідних та прикладних аналітичних завдань у бізнес-сфері.

2. Організація виробничої практики та календарний план її проходження

Виробничу економіко-статистичну практику студенти проходять в Головному управлінні статистики у Харківській області протягом 4 тижнів після закінчення поточної екзаменаційної сесії. На весь час практики за кожним студентом закріплюється визначене робоче місце економіста в одному з відділів Управління.

Розподіл студентів по робочих місцях, спостереження за їх роботою та інструктаж здійснюється керівниками практики від Управління статистики і від Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Для студентів встановлюється режим роботи, такий самий як, для робітників статуправління, з поширенням на них діючої в Головному управлінні табельної системи обліку явки на роботу. Студент практикант несе повну відповідальність за точне і своєчасне виконання дорученої йому роботи.

В процесі практики студент веде **щоденник**, в якому записує зміст виконаної за кожен день роботи за таким зразком:

Таблиця 1

Дата	Стислий зміст виконаної за день роботи	Зауваження керівника	Підпис керівника
------	--	----------------------	------------------

Записи у щоденнику після відповідної перевірки підтверджується керівником практики від Головного управління статистики у Харківській області.

Навчальне-методичне керівництво виробничою економіко-статистичною практикою здійснюється кафедрою статистики, обліку та аудиту. **Кафедра забезпечує:** базове підприємство – Головне управління статистики у Харківській області; студентів-практикантів - програмами практики; здійснює контроль за організацією та проведенням практики; за дотриманням її терміну і змісту та організує спільно з Головним управлінням статистики проведення заліку.

Керівник практики від кафедри:

1. Переглядає і подає для обговорення на засіданні кафедра програму і графік проходження практики, погоджує їх з керівниками практики від Головного управління статистики у Харківській області.

2. Перед початком практики проводить організаційно –методичне заняття зі студентами, на якому докладно викладає мету, завдання, зміст і календарний графік її проведення, перелік і порядок складання необхідних для проходження і захисту звітів про практику документів, а також вимоги, що ставляться перед студентами на всіх етапах практики.

3. Разом із керівниками практики від Головного управління статистики визначає робочі місця студентів-практикантів.

4. В період проходження практики керівник систематично відвідує студентів на робочих місцях, перевіряє додержання вимог практики, контролює виконання практикантами правил внутрішнього розпорядку та дисципліни на робочих місцях.

5. Приймає необхідні заходи по усуненню виявлених недоліків в процесі.

6. Регулярно інформує завідуючого кафедрою про стан проходження студентами практики.

7. Перевіряє подані студентами матеріали з виробничої практики та приймає участь у роботі комісії по захисту звітів про практику з презентацією аналітичних записок, а іноді і всього звіту.

8. За встановленою формою складає звіт про результати проведення практики, висловлює в ньому зауваження та пропозиції по удосконаленню практичної підготовки студентів.

Загальне керівництво практикою у Головному управлінні статистики у Харківській області здійснює один із провідних робітників. Безпосереднє керівництво роботою

студентів практикантів здійснює начальник відповідного відділу(управлінню) або його ведучий спеціаліст.

Керівник практики від Головного управління статистики у Харківській області:

1. Організує проходження виробничої економіки-статистичної практики закріплених за ним студентів, виділяє кожному практиканту певні ділянки роботи, забезпечує його робочим місцем.

2. Складає для кожного студента графік роботи, погоджуючи його з керівником практики від кафедри статистики, обліку та аудиту ХНУ імені В.Н. Каразіна.

3. Ознайомлює студентів з організацією робіт у відділі (управлінні) та на конкретному робочому місці, допомагає їм правильно виконувати всі завдання, навчає практикантів раціональним методам роботи в органах Державної служби статистики України.

4. Здійснює постійний контроль за виробничою діяльністю практикантів та їх дисципліною, контролює ведення щоденників, підготовку звітів про практику.

5. Після закінчення практики складає на кожного студента виробничу характеристику, в якій має бути обґрунтована оцінка виконання програми практики, відношення студента до роботи, якість набутих ним знань, дисциплінованість.

6. Приймає участь в роботі конференції по підведенню результатів виробничої практики.

На час проходження практики з числа студентів призначається **староста**, в обов'язки якого входить:

1. Щоденно вести табель присутності студентів на робочих місцях.

2. Щотижня подавати табель присутності керівникам практики від кафедри та Головного управління статистики.

3. Здійснювати систематичний зв'язок групи практикантів з керівниками практики.

4. Повідомляти в той же день керівника практики від кафедри про усі непорозуміння під час проходження практики.

Згідно з програмою практики і планом роботи відділу(управлінню) призначений від Головного управління статистики керівник практики по узгодженню з керівником від університету складає календарний графік проходження студентами практики.

В основу цього графіку має бути покладено такий приблизний баланс часу(Табл.2).

Таблиця 2

№п/п	Назва заходів	Днів
1	Ознайомлення зі структурою Головного управління статистики у Харківській області.	1
2	Ознайомлення з положенням про управління чи відділ, в яких має проходити практика.	2
3	Ознайомлення з колом підприємств та організацій, що подають звітність даному відділу(управлінню).	2
4	Вивчення переліку і змісту статистичної звітності, інструкцій по їх укладенню.	4
5	Ознайомлення з методикою розрахунку статистичних показників, які обчислюються в даному відділі(управлінні)	3
6	Ознайомлення з порядком і методами перевірки звітності у Головному управлінні статистики. Участь в перевірці звітності.	2
7	Прийняти участь у підготовці другого(2030 рік) Всеукраїнського перепису населення	4
8	Оформлення звіту про практику з підготовкою презентації.	2
Разом		20

Зміст виробничої практики

Перед початком практики студентів знайомлять з новою структурою Головного управління статистики у Харківській області в цілому та планом робіт на час, протягом якого буде проводитись практика (якщо не буде додаткових наказів про проведення виробничої практики на кафедрі статистики, обліку та аудиту ХНУ імені В.Н. Каразіна).

В управлінні або в відділі, де студенти проходять практичну підготовку, вони насамперед знайомляться з його структурою, завданнями та функціями відділу (управлінню), а також взаємодію з іншими підрозділами, характером та планом майбутніх робіт. Розпочинаючи роботу, студенти повинні вивчати коло підприємств та організацій, які підзвітні управлінню (відділам), а також перелік поточної та річної звітності, форми звітності та їх показників; інструкції по укладанню звітності, а також термін її подання.

Особливу увагу слід звернути на ознайомлення з порядком і методами перевірки звітності та її розробки статистичними органами, зокрема з порядком її підготовки для механізованої обробки в обчислювальному центрі.

У рік проведення другого Всеукраїнського перепису особливу увагу звернути на питання підготовки цієї важливої статистичної роботи.

В процесі проходження практики студенти повинні приймати участь в здійснюваній статистичними органами перевірки звітних даних безпосередньо на підприємствах та в організаціях, а також виконувати завдання по розробці статистичної звітності.

3. Підведення результатів практики

За підсумками практики студенти мають скласти звіт, в якому викладається відповідний описовий матеріал, охайно і правильно оформлений згідно стандартам.

По закінченні практики студенти мають у дводенний термін подати на кафедру статистики, обліку та аудиту ХНУ імені В.Н. Каразіна:

1. Звіт про виробничу практику у Головному управлінні статистики у Харківській області Державної служби статистики України.
2. Аналітичну записку з презентацією.
3. Щоденник.
4. Відгук (характеристику) керівника відділу про роботу студента.

У звіті про практику має бути наведена структурна та виробнича характеристика управління (відділу), в якому студенти проходили практичну підготовку. Особливу увагу слід приділити систематизованому викладенні виконаної практикантом за весь період роботи. Обсяг звіту має складати 10-15 стандартних аркушів(А-4).

Звіт про виробничу практику, аналітичну записку щоденник та характеристика мають бути підписані керівниками практики від Головного управління статистики у Харківській області. Після подання цих матеріалів кафедра вирішує питання про допущення студента до захисту звіту про практику.

Остаточне проведення підсумків практики здійснюється на конференції, за участю усіх студентів та керівників практики. Підсумовуючи результат роботи студента на виробничій практиці, приймається до уваги якість усіх виконаних робіт і надана йому керівником практики від Головного управління статистики у Харківській області характеристика. За результатами захисту студенту визначається кількість балів та оцінка за національною шкалою.

Виявлені у ході конференції позитивні та негативні сторони практичної підготовки студентів наводяться поряд з основними відомостями про неї у звіті кафедри статистики, обліку та аудиту ХНУ імені В.Н. Каразіна про практику, а потім враховуються при розробці заходів про її удосконалення.

Матеріали з практики, що здані на кафедру, студентам не повертаються.

4. Критерії оцінки успішності та результатів Виробничої практики

З метою удосконалення системи контролю якості знань студентів, а також для стимулювання їх систематичної, ритмічної самостійної роботи и підвищення об'єктивності оцінювання знань та адаптації до вимог, визначених Європейською системою залікових кредитів (ECTS) розроблено: «Порядок оцінювання знань студентів» і впроваджено в навчальний процес у Харківському національному університеті імені В.Н.Каразіна.

Порядок оцінювання унормовує основні принципи організації поточного, підсумкового та семестрового контролю знань студентів з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, практична робота, самостійна робота ІНДЗ, наукова робота, виробнича практика, тощо), а також методика переведення показників академічної успішності студентів ХНУ імені В.Н.Каразіна в національну шкалу та шкалу ECTS.

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Критерії оцінки рівня знань при складанні заліку з Виробничої практики

Оцінка зараховано «відмінно» 35-40 балів	Студент має систематичні та глибокі знання учбового матеріалу, проявив себе яскраво при проходженні практики, вміє без помилок виконувати практичні завдання та дослідження, які передбачені програмою практики, засвоїв основну й ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення і висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.
Оцінка зараховано «добре» 25-34 балів	Студент повністю засвоїв учбовий матеріал та зарекомендував себе на практиці як гарний спеціаліст, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, невеликі арифметичні помилки у розрахунках при вирішенні практичних аналітичних завдань
Оцінка зараховано «задовільно» 15-24 балів	Студент засвоїв матеріал та використовував його при проходженні практики не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, допускається грубих помилок у розрахунках при розв'язанні практичного аналітичного завдання
Оцінка не зараховано «незадовільно» 1-14 балів	Студент не засвоїв учбовий матеріал та не викорисував його при проходженні виробничої практики, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не вміє або неправильно виконує розрахунки при розв'язанні практичних завдань

*Форми організації контролю знань з
«Виробничої практики»»*

Поточний контроль знань студентів

Система поточного контролю студентів передбачає оцінювання їх за двома основними напрямками:

- а) перевірка теоретичних знань та закріплення їх на практиці;
- б) перевірка виконання індивідуальних аналітичних практичних завдань.

Оцінювання рівня засвоєння теоретичних знань може проводитись в одній з альтернативних форм:

- за результатами написання звіту з Виробничої практики;
- за підсумками презентації аналітичної записки;
- під час проведення усної співбесіди зі студентом, в процесі якої студент дає відповіді на питання з різних питань ходу проведення практики у конкретному відділі чи управлінні статистики.

Оцінювання рівня набутих практичних навичок здійснюється за результатами виконання та захисту індивідуальних розрахунково-графічних навчально-дослідних аналітичних завдань у вигляді аналітичної записки, яка подається разом зі звітом про виконання Виробничої практики.

Схема оцінювання індивідуального розрахунково-графічного аналітичного завдання у тах балах:

№ п/п	Розділи завдання	тах бал
1	Постановка проблеми	5
2	Науково обґрунтований алгоритм збору та обробки інформації	5
3	Статистико-аналітична оцінка результатів дослідження	5
4	Бонусні бали за використання англійської мови	5
	Усього	20

Підсумковий контроль знань студентів

Формою підсумкового контролю знань студентів з «Виробничої практики» є залік з урахуванням поточного проходження практики студентами, а також майстерністю виконання презентації результатів своїх конкретних досліджень. Залік проводиться у формі наукової конференції, на якій Вони представляють результати своїх досліджень, відповідають на питання своїх колег та керівника практики. Студенти для допуску к підсумковому контролю повинні підготувати «Звіт з виробничої практики з аналітичною запискою та презентацією»(бажано інтерактивну).

5. Нарахування балів та критерії оцінювання навчальних досягнень

Для дворівневої шкали оцінювання студент може набрати за результатами перевірки «Звіту з виробничої практики» - 60 балів, за наслідками доповіді та презентації «Аналітичної записки» ще 40 балів. Загальна сума балів складає 100.

Для допуску до складання підсумкового заліку з «**Виробничої практика**» здобувач вищої освіти повинен набрати не менше **15 балів** з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, контрольної роботи.

Розділи роботи на практиці	Максимальна кількість балів	Зміст роботи
Звіт	60	Глибокі знання учбового матеріалу при проходженні практики та написанні Звіту
Презентація Аналітичної записки	40	Актуальна, виконана на високому статистико-аналітичному рівні тема та інтерактивна презентація її

Максимальна кількість балів для заліку дорівнює 100.

Переведення суми балів до національної шкали оцінювання для дворівневої шкали здійснюється відповідно наступної таблиці:

Шкала оцінювання для денної та заочної форм навчання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	зараховано
70–89	
50–69	
1–49	не зараховано

6. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна

- 1.Економічна статистика:** навчальний посібник, 2-ге вид., перероб. та доп. / О.О. Нестеренко, О.С. Корепанов, Т. Г. Чала та ін. ; за ред. О. О. Нестеренко, В. М. Соболева, Т. Г. Чалої. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 448 с. **Кущенко О.І. Розділ 16.** Митна статистика (С. 405–425), **Розділ 17.** Статистика туризму (С.426-438).
- 2.Кущенко О.І., Лазебник Ю.О., Мамонтова О.Г., Нестеренко О.О., Чала Т.Г.** Наскрізна програма практики. Х.:ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2022. 18 с
- 3.Кущенко О.І., Мамонтова О.Г.** Програма економіко-статистичної виробничої практики: для студентів 3 курсу економічного факультету. Х.:ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2016. 46 с.
- 4. Кущенко О. І., Мамонтова О. Г.** Статистичні трансформації проведення другого перепису населення України у 2023 році. // *Priority directions of science and technology development. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference.* SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2021. Pp. 1050-1054. URL: <https://sci-conf.com.ua/vii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiyapriority-directions-of-science-and-technology-development-21-23-marta-2021-godakiev-ukraina-arhiv/>.
- 5.Кущенко О.І.** Статистика ринку товарів: навчально-методичний посібник українською, та англійською мовами. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. 92 с. (+CD).
- 6.Кущенко О.І.** Статистика туризму: навчально-методичний посібник українською, російською та англійською мовами. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. 79 с.
- 7.Кущенко О.І.** Бізнес-статистика: навчально-методичний посібник українською, російською та англійською мовами. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 116 с.
- 8.Кущенко О.І** Бізнес-статистика: дистанційний курс: навчально-методична праця. Сертифікат № 374/2023. Рішення вченої ради університету(науково-методичної ради)_Протокол № 8 від 16.05.2023 року. URL: <http://www.dist.karazin.ua>
- 9. Kushchenko Olena** Statistical methodology of analytic geometry of Green economy. «Зелена економіка» – необхідна умова сталого розвитку національної економіки України: колективна монографія / За заг. ред.О.Л. Гальцової. Херсон: Видавничий дім «Гальветика», 2020. С.34-51. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/17620>

1. **Кущенко О.І.**, Мамонтова О.Г. Статистична оцінка залученості української економіки у світові господарські зв'язки. *Вісник ХНУ імені В.Н.Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2014. 12 с. (Випуск 3).
2. **Kushchenko O.** Peculiarities of statistical methodology of international comparisons on makrolevel. *Вісник ХНУ імені В.Н.Каразіна. Серія «Економічна»*. 2014. №1118. С.108-112. (Випуск 88).
3. **Kushchenko O. I.** Statistical methodology of international comparisons of the European Union countries. *«Молодий вчений»:[науковий журнал. Херсон: ТОВ Видавничий дім «Гальветика», 2016. № 7 (34) липень. С. 70 – 73.*
4. **Кущенко О.І.** Статистична оцінка зовнішнього ринку України. *National Economic Reform: experience of Poland and prospects for Ukraine: Collective monograph. Vol. 2. “Izdevnieciba “Baltija Publishing”*, 2016. С.416 - 434.
5. **Kushchenko O.I.** Methodological analysis of international and national tourism by means of generalizing statistical indicators. *«Young Scientist»: науковий журнал. Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2018. № 1(53) January. С. 508-513.*
6. **Kushchenko O.I., Mamontova O.G.** Historical intercommunication of statistical science and practice (Історичний взаємозв'язок статистичної науки і практики). *Модернізація економіки країни в контексті соціальних викликів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 1 вересня 2018 року) / ГО «Львівська економічна фундація»*. Львів: ЛЕФ, 2018. С. 8 – 11.
7. **Кущенко О.І. та ін..** Аналітичні можливості статистики. *Економічний потенціал країни: наукові підходи та практика реалізації: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 2 березня 2019 р.) / відп. за випуск д.е.н., проф.. С.О. Якубовський. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2019. С.123-126.*
8. **Кущенко О.І., Мамонтова О.Г.** Порівняльний бізнес-аналіз будівельної індустрії регіонів України. *Наука та інновації як основні шляхи вдосконалення економічного потенціалу країни: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 29 червня 2019 року). ГО «Львівська економічна фундація»*. Львів: ЛЕФ, 2019. С.137-141.
9. **Кущенко О.І.** Аналітична оцінка динаміки будівельної індустрії в Україні. *Обліково-аналітичні й статистичні методи та моделі в оподаткуванні, бізнесі, економіці : збірник тез за матеріалами XV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С.439-442.*
10. **Кущенко О.І. та ін..** Аналітична оцінка динаміки трудової міграції в Україні. *IV International Scientific-practical Conference Integration of Business Structures: Strategies and Technologies: Conference Proceedings, February 21st, 2020. Tbilisi, Georgia: Baltija Publishing. Pp. 86-90.*
11. **Кущенко О.І., Душина Д.О.** Аналітичне прогнозування динаміки експорту тютюнових виробів в Україні. *Інноваційний вимір змін в обліково-аналітичному забезпеченні бізнесу: теорія, методологія, інформаційні технології: матеріали II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 19 березня 2020 р. Редкол.: О. І. Черевко та ін.; Харківський держ. ун-т харч. та торг. Х. : ХДУХТ, 2020. С.16-18.*
12. **Кущенко О.І., Мамонтова О.Г.** Статистична оцінка тенденцій функціонування ринку праці у Харківській області. *Economy and Human-Centrism: the Modern Foundation for Human Development: International scientific conference (April 24th, 2020. Leipzig, Germany). Latvia: Publishing House “Baltija Publishing”, 2020. P. 97-101.*
13. **Кущенко О.І., Спорихіна О.О.** Аналітичне дослідження впливу COVID-19 на світових виробників чайної продукції. Вплив COVID-19 на національну безпеку, соціально-економічне середовище країни та здоров'я населення: монографія / за заг. ред. А.В. Височиної, Н.Є. Летуновської. Суми: СумДУ, 2022. С.159-172. ISBN 978-966-657-918-1. <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/17707>

14. **Olena Kushchenko.** Theoretical and methodological bases of custom market research. Development of Ukraine's customs policy in the context of European integration: Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. 276 p. С.130-148. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp>
15. **Кущенко О.І., Ізотова Л.І.** Analytical study of the freelance market in Ukraine *Комерціалізація інновацій в умовах Індустрії 4.0: монографія / за заг. ред. Л.Ю. Сагер.* Суми: Сумський державний університет, 2023. С. 202–208. За посиланням URI: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18394> . Зібрання: Наукові видання. Економічний факультет
16. **Кущенко О.І., Крупа А.Р.** Аналітичне дослідження міжнародної діяльності України. ISSN 2786-863X. Студентський науковий журнал Universum. Вінниця, Україна «UKRLOGOSGroup» No 05/ лютий 2024. DOI 10.36074/universum.5.2024 <https://archive.liga.science/index.php/universum/issue/view/february2024>
17. **Кущенко О.І., Побережна В.** Аналітична оцінка цін сучасного будівельного ринку України: *Transformacje cyfrowe i technologie innowacyjne w ekonomii.* Część 2: międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji internetowej (14–15.03.2024, Łomża-Charków) : zbiór materiałów = Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці. Ч. 2: міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (14–15.03.2024 Ломжа-Харків) : збірник матеріалів. – Ломжа : MANS, 2024. – С. 162–169. URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18413> Зібрання Наукові роботи студентів та аспірантів. Економічний факультет
18. **Кущенко О.І., Савченко К.В.** Статистичне вивчення страхової діяльності в Україні: *Transformacje cyfrowe i technologie innowacyjne w ekonomii.* Część 2: międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji internetowej (14–15.03.2024, Łomża-Charków): zbiór materiałów = Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці. Ч. 2: міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (14–15.03.2024 Ломжа-Харків): збірник матеріалів. Ломжа: MANS, 2024. – С. 243–251. URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18415> Зібрання Наукові роботи студентів та аспірантів. Економічний факультет

7. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Additive and multiplicative models. URL: <http://www-ist.massey.ac.nz/dstirlin/CAST/CAST/Hmultiplicative/multiplicative1.html>
2. Aitico Advantage Information Technologies URL: <http://www.aitico.com>
3. Arun Sukumar, Lucian Tipi, Jayne Revill APPLIED BUSINESS ANALYSIS, 2016.
4. Закон України від 17.09.1992 № 2614- XII «Про державну статистику». 2019 Державна фіскальна служба України. Весь контент доступний. URL: sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo.../zakoni.../53676.html
5. Marcelo Fernandes. Statistics for Business and Economics, 2009. ISBN 978-87-7681-481-6.
6. Mohammed A. Shayib. Applied Statistics, 2013. ISBN 978-87-403-0493-0.
7. Time series forecasting: understanding trend and seasonality. URL: <http://www.simafore.com/blog/bid/205420/Time-series-forecasting-understanding-trend-and-seasonality>
8. Статистична інформація. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Kharkivstat for users. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Kharkiv>
10. **Кущенко О.І.** Статистика: дистанційний курс: навчально-методична праця (Сертифікат №56/2016. Рішення Координаційної ради ХНУ імені В.Н. Каразіна, протокол №7 від 04.11.2016). URL: <http://www.dist.karazin.ua>

11. **Kushchenko O.I.** Sources of development business of education Ukraine(Витоки розвитку бізнес освіти в Україні). *Східна Європа: економіка,бізнес та управління:Електронне наукове фахове видання*. Випуск 4(15) 2018. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/15-2018-ukr> . С.16-20.

12. **Кущенко О.І.**, Даниленко К.І. Аналітичне прогнозування будівельного бізнесу в Україні. *Економіка та суспільство. Електронне наукове фахове та науково метричне видання*. Випуск 20. 2019. URL: www.economyandsociety.in.ua

13. **Кущенко О.І., Спорихіна О.О.** Аналітичне дослідження ринку безалкогольних напоїв в Україні. *The 5 th International scientific and practical conference —Modern science:problems and innovations* (July 26-28, 2020) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2020. Рр.416-422. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-science-problems-and-innovations-26-28-iyulya-2020-goda-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>.

14. **Кущенко О.І., Птуха К.О.** Формування траєкторії ідеї відкриття закладу харчування в корпусі економічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна. *Актуальні проблеми освітньо-виховного процесу та шляхи їх вирішення в умовах сучасних викликів: Збірник наукових праць за матеріалами наукової інтернет -конференції з проблем вищої освіти і науки (18 листопада 2022 р.)*. Харків, ХНАДУ, 2022. С.181-191. https://fmab.khadi.kharkov.ua/index.php?id=1281&no_cache=1

8. Особливості проходження виробничої практики у дії обставин непоборної сили

В умовах дії воєнних дій освітній процес в університеті здійснюється за дистанційною формою навчання, а саме:

– дистанційно на платформі **Telegram** проводяться усі необхідні відіоконференції;
- дистанційно на платформі **Modle**. URL: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=4399> проводяться консультації з написання Звіту з Виробничої практики та захист Звітів з презентацією Аналітичних записок у режимі проведення **вебконференцій BigBlueButto** <https://dist.karazin.ua/moodle/mod/assign/view.php?id=152596> або Zoom

Складання підсумкового контролю: у разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість розташувати Звіт, презентації та щоденник **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі **«Виробнича практика»**, URL: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=4399>

2. ЗВІТ З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Економічний факультет
Кафедра статистики, обліку та аудиту

ЗВІТ
про проходження виробничої практики в Головному управлінні статистики
Харківської області (управління збирання та підготовки даних)

Практику
пройшла(пройшов):

Студентка(студент) 4-го
курсу

Спеціальності 051
«Економіка»

ОП «Бізнес-аналітика та
міжнародна статистика»

Ф.І.Б

Керівник:
Олена КУЩЕНКО

Харків – 2025

Зміст

Розділ 1. Звіт з практики Головного управління статистики Харківської області.....	3
1.1. Значимість Державної служби статистики України.....	3
1.2. Історія Державної служби статистики України.....	7
1.3. Характеристика и структура Головного управління статистики Харківської області.....	9
1.4. Структура управління збирання та підготовки даних Головного управління статистики у Харківській області.....	12
1.5. Методологія та джерела інформації щодо соціально-демографічної статистики.....	13

Розділ 1. Звіт з практики Головного управління статистики Харківської області

1.1. Значимість Державної служби статистики України

Державна служба статистики України (Держстат) є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі статистики, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра економічного розвитку і торгівлі та який реалізує державну політику у сфері статистики.

Держстат у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Основними завданнями Держстату є:

- 1) реалізація державної політики у сфері статистики;
- 2) внесення на розгляд Міністра економічного розвитку і торгівлі пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері статистики.

Державна служба статистики України відповідно до покладених на неї завдань:

- 1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністрові економічного розвитку і торгівлі;

- 2) розробляє за участю державних органів та інших заінтересованих юридичних осіб і подає Міністру економічного розвитку і торгівлі проекти довгострокових програм розвитку державної статистики та щорічних планів державних статистичних спостережень;

3) організовує виконання довгострокових програм розвитку державної статистики та щорічних планів державних статистичних спостережень і подає звіти про їх виконання Міністрові економічного розвитку і торгівлі;

4) затверджує статистичну методологію та звітно-статистичну документацію статистичних спостережень (крім державних класифікаторів техніко-економічної та соціальної інформації), а також типові форми первинної облікової документації, необхідної для їх проведення;

5) здійснює керівництво всіма роботами, пов'язаними з підготовкою переписів населення та сільськогосподарських переписів, забезпечує проведення таких переписів, оброблення, узагальнення, поширення і використання їх результатів, розробляє та затверджує програми переписів і переписний інструментарій, календарний план підготовки та проведення переписів, методики переписів, Концепцію технології оброблення даних перепису населення, програми розроблення матеріалів переписів;

6) здійснює формування інформаційної бази для прогнозування та аналізу тенденцій і закономірностей соціально-економічного розвитку, складає національні рахунки;

7) забезпечує відповідність статистичної інформації критеріям якості, готує звіти для користувачів щодо якості статистичних даних;

8) організовує і проводить статистичні спостереження за соціально-економічними та демографічними явищами і процесами, екологічною ситуацією в Україні та її регіонах шляхом збирання форм державної статистичної звітності та проведення спеціально організованих статистичних спостережень (переписів, одноразових обліків, опитувань, вибіркового обстеження, у тому числі населення (домогосподарств);

9) розробляє, вдосконалює та впроваджує науково обґрунтовану статистичну методологію;

10) забезпечує створення та ведення Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України та реєстрів респондентів статистичних спостережень;

11) розробляє, вдосконалює та впроваджує звітно-статистичну документацію, а також типові форми первинної облікової документації, необхідної для проведення статистичних спостережень;

12) погоджує за поданням державних органів, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб, методологію та звітну документацію, що пов'язані із збиранням і використанням адміністративних даних, даних банківської, митної, фінансової статистики, статистики платіжного балансу тощо;

13) забезпечує методологічне керівництво погосподарським обліком у сільських населених пунктах;

14) складає загальний табель (перелік) і альбом форм державних статистичних спостережень, а також типових форм первинної облікової документації, необхідних для проведення державних статистичних спостережень, перелік звітної документації, що пов'язана із збиранням і використанням адміністративних даних;

15) забезпечує респондентів звітно-статистичною документацією (крім державних класифікаторів техніко-економічної та соціальної інформації) відповідно до плану державних статистичних спостережень;

16) проводить моніторинг та оптимізацію звітного навантаження на респондентів;

17) використовує у статистичних цілях адміністративні дані та іншу необхідну інформацію, укладає угоди щодо взаємообміну інформаційними ресурсами з державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими юридичними особами, що провадять діяльність, пов'язану із збиранням і використанням статистичної інформації та адміністративних даних;

18) надає державним органам та органам місцевого самоврядування статистичну інформацію в обсягах, за формами і в строки, визначені планом державних статистичних спостережень або окремими рішеннями Кабінету Міністрів України;

- 19) проводить моніторинг та задовольняє потреби користувачів у статистичній інформації;
- 20) забезпечує рівний доступ користувачів до статистичної інформації та оприлюднення основних положень статистичної методології;
- 21) забезпечує відповідно до законодавства збереження та захист статистичної інформації, дотримання її конфіденційності;
- 22) проводить фундаментальні дослідження та прикладні розробки в галузі статистики;
- 23) забезпечує розроблення та реалізацію єдиних технологічних підходів до збирання, опрацювання та передачі статистичної інформації на базі єдиної методології та сучасних інформаційних технологій;
- 24) забезпечує функціонування та розвиток інтегрованої інформаційно-аналітичної системи органів державної статистики;
- 25) забезпечує запровадження та функціонування системи управління якістю в органах державної статистики;
- 26) забезпечує використання в практиці органів державної статистики міжнародних статистичних стандартів та рекомендацій;
- 27) здійснює міжнародне співробітництво з питань, що належать до його компетенції, бере участь у підготовці та укладає в порядку, передбаченому законодавством, відповідні міжнародні договори, забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання зобов'язань за міжнародними договорами України;
- 28) здійснює в межах повноважень, передбачених законом, заходи щодо співробітництва з ЄС, розробляє пропозиції щодо адаптації законодавства України у сфері статистики до законодавства ЄС;
- 29) здійснює міжнародні та міжрегіональні статистичні зіставлення;
- 30) здійснює управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління;

31) забезпечує підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації виробників і користувачів статистичної інформації з питань статистики, обліку, звітності та використання сучасних інформаційних технологій;

32) забезпечує здійснення соціального діалогу у питаннях реалізації державної політики у сфері трудових відносин, оплати праці, охорони праці та соціального захисту;

33) здійснює розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Держстату, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління;

34) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Держстат здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи.

Держстат у процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також з підприємствами, установами та організаціями.

1.2. Історія Державної служби статистики України

Історія Держкомстату починається від кінця 1920 років, коли було засновано Центральне Статистичне Управління України (ЦСУУ). У 1920-их років ЦСУУ користувалося чималою автономією як щодо планів статистичних досліджень, так і щодо публікацій.

Головні публікації ЦСУУ: «Статистика України» (1921 — 31, 209 випусків), «Статистична хроніка» (1925 — 29, 152 випуски), періодичні органи — «Статистичний бюлетень» (1921 — 25) і «Вісник статистики»

(1928 — 30), довідники-річники «Народився господарство України» і річники «Україна». Місцеві статистичні бюро видавали свої статистичні збірки і бюлетені.

У 1930 році у зв'язку з введенням п'ятирічок і посиленням централізації, ЦСУУ (як і ЦСУ СРСР) скасовано, його функції перебрав Держплан СРСР. Під час чисток апарату 1930-их років багатьох співробітників ЦСУУ було репресовано.

З 1931 майже цілком припинено публікацію статистичних матеріалів. Протягом 1930-их років вийшло тільки 4 статистичні довідники, якісно слабші і часто з фальшованими даними.

У 1941 році ЦСУ СРСР відновлено, але воно далі підлягало Держпланові. 1948 року його вилучено з Держплану і підпорядковано безпосередньо Раді Міністрів СРСР. Відновлене ЦСУ УРСР спочатку підлягало ЦСУ СРСР і не залежало від уряду УРСР.

У 1957 році відновлено публікацію статистичних матеріалів. Від 1959 року ЦСУ УРСР видає щорічно статистичні річники «Народне господарство Української РСР» та короткі довідники і незначну кількість статистичних матеріалів про сільське господарство, науку й культуру.

У 1960 році стало союзно-республіканською установою під назвою Центральне Статистичне Управління при Раді Міністрів УРСР, яке було союзно-республіканським органом, що керує справою обліку й статистики на території України. Було підпорядковане Раді Міністрів УРСР і Центральному Статистичному Управлінню при Раді Міністрів СРСР (ЦСУ СРСР).

Згідно Постанові Ради Міністрів УРСР від 7 січня 1974 р. № 7, було затверджено Положення про Центральне статистичне управління при Раді Міністрів УРСР і органи державної статистики в областях, містах і районах УРСР.

Указ Президії ВР УРСР від 20 липня 1978 р. № 3643-IX зафіксував наступне: Центральне статистичне управління при Раді Міністрів УРСР реорганізовано в Центральне статистичне управління УРСР.

Від 13 серпня 1987 року Центральне статистичне управління Української РСР перетворене у Державний комітет Української РСР по статистиці.

Згідно постанови Ради Міністрів УРСР від 19 липня 1988 р. № 189, було затверджено Положення про Державний комітет УРСР по статистиці та органи державної статистики в областях, районах і містах УРСР.

Від 17 вересня 1992 року № 2614- XII17 був прийнятий Закон України «Про державну статистику». Цей Закон регулює правові відносини в галузі державної статистики, визначає права і функції органів державної статистики, організаційні засади здійснення державної статистичної діяльності з метою отримання всебічної та об'єктивної статистичної інформації щодо економічної, соціальної, демографічної та екологічної ситуації в Україні та її регіонах і забезпечення нею держави та суспільства.

Згідно указу Президента України від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010, Державний комітет статистики України було реорганізовано в Державну службу статистики України.

Згідно указу Президента України від 6 квітня 2011 р. № 396/2011, було затверджено Положення про Державну службу статистики України.

1.3. Характеристика и структура Головного управління статистики Харківської області

Головне управління статистики у Харківській області є територіальним органом Державної служби статистики України

Головне управління статистики у межах наданої йому компетенції забезпечує реалізацію державної політики в галузі статистики з метою одержання достовірної інформації про соціально-економічне становище регіону. В своїй діяльності управління керується Конституцією України, Законами України " Про державну статистику", іншими законодавчими та

правовими актами. Органи державної статистики здійснюють великий комплекс робіт по інформаційному забезпеченню діяльності органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також надають статистичну інформацію широкому загалу користувачів.

До складу Головного управління статистики у Харківській області входять такі управління і відділи:

1. Управління координації статистичної діяльності, поширення інформації та забезпечення доступу до публічної інформації:
  - відділ координації статистичної діяльності, комплексних інформаційно-аналітичних робіт та показників національних рахунків;
  - відділ поширення статистичної інформації та роботи з користувачами;
  - сектор забезпечення доступу до публічної інформації, комунікацій із засобами масової інформації і громадськістю.
2. Управління статистики промисловості:
  - відділ статистики продукції промисловості;
  - відділ зведених робіт статистики промисловості.
3. Управління статистики праці:
  - відділ статистики соціально-трудових відносин;
  - відділ статистики ринку праці.
4. Управління статистики цін:
  - відділ статистики споживчих цін;
  - відділ статистики цін виробника.
5. Управління обстежень домогосподарств:
  - відділ обстеження умов життя домогосподарств;
  - відділ організації вибіркового обстеження населення.
6. Управління структурної статистики, статистики фінансів підприємств і ведення реєстру статистичних одиниць:
  - відділ структурних обстежень підприємств;

- відділ статистики фінансів підприємств;
  - відділ ведення реєстру статистичних одиниць;
  - сектор обстежень ділової активності підприємств.
7. Управління статистики сільського господарства:
- відділ статистики сільського і рибного господарства;
  - відділ зведених розрахунків і статистики використання сільськогосподарської продукції;
  - сектор екологічної статистики.
8. Управління статистики будівництва та інвестицій:
- відділ статистики будівництва;
  - відділ статистики капітальних інвестицій та інвестицій зовнішньоекономічної діяльності.
9. Управління статистики послуг:
- відділ статистики підприємств сфери послуг, транспорту та зв'язку;
  - відділ статистики науки та інновацій;
  - відділ статистики послуг гуманітарної сфери та правової статистики.
10. Управління статистики населення:
- відділ демографічної статистики;
  - відділ зведених робіт, обстежень та переписів.
11. Відділ забезпечення реалізації платних послуг:
12. Управління по організації роботи з респондентами
- відділ організаційно-методологічної роботи з респондентами;
  - відділ прийому та контролю звітності
  - відділ підготовки та обробки статистичної інформації.
13. Управління статистики торгівлі:
- відділ статистики енергетики та зовнішньої торгівлі послугами;
  - відділ статистики внутрішньої торгівлі та зовнішньої торгівлі товарами.

Необхідно звернути увагу щодо керівництва Головного управління статистики у Харківській області, а саме: Мамонтова Олена Григорівна є начальником Головного управління статистики у Харківській області; Наумов Ігор Григорович і Тур Марина Олександрівна є заступниками начальника Головного управління статистики у Харківської області;

Підсумовуючи все вищезгадане, слід зазначити, що подальший розвиток країни неможливий без вітчизняної статистики, яка за роки незалежності України стала невід'ємною складовою загальнодержавної інформаційної системи.

1.4. Структура управління збирання та підготовки даних Головного управління статистики у Харківській області

Управління збирання та підготовки даних розподіляється на наступні відділи:

- Відділ ведення реєстру статистичних одиниць;
- Відділ збирання, введення та контролю даних соціальної та демографічної статистики;
- Відділ збирання даних вибірових обстежень населення;
- Відділ збирання, введення та контролю даних статистики цін;
- Відділ збирання, введення та контролю даних економічної статистики;
- Відділ взаємодії з респондентами та роботи з постачальниками адміністративних даних

Основними завданнями відділу є:

- забезпечення функціонування процесу збирання форм державної статистичної і фінансової звітності та отримання адміністративних даних в регіоні;
- Збирання, опрацювання, збереження, захист та використання статистичної інформації щодо масових економічних, соціальних, демографічних, екологічних явищ і процесів, які відбуваються в регіоні;

- Участь у реалізації державної політики у сфері ведення реєстру статистичних одиниць та Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України..

Управління збирання та підготовки даних здійснює реалізацію державної політики у сфері організації та проведенні збирання даних і архівування матеріалів по завершенню процесу збирання.

Начальником управління збирання та підготовки даних є Демченко Наталія Анатоліївна, а начальником відділу збирання, введення та контролю даних соціальної та демографічної статистики є Гранкова Ольга Петрівна.

1.5. Методологія та джерела інформації щодо соціально-демографічної статистики

Джерелами інформації для проведення розрахунків (оцінок) чисельності та складу населення є:

– **дані перепису населення:** загальна чисельність наявного та постійного населення за адміністративно-територіальними одиницями; розподіл постійного населення за роком народження та адміністративно-територіальними одиницями;

– **адміністративні дані щодо:**

природного руху населення (дані державної реєстрації актів цивільного стану): форма № 97 "Звіт про державну реєстрацію актів цивільного стану" (місячна) (далі – форма № 97) та форма № 98 "Звіт про державну реєстрацію актів цивільного стану" (піврічна, річна) (далі – форма № 98), затверджені наказом Міністерства юстиції України від 24.01.2013 № 169/5; актові записи про народження та смерть, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2010 № 1025; дані Державного реєстру актів цивільного стану громадян;

міграційного руху населення (дані реєстрації (зняття з реєстрації) місця проживання): відомості про реєстрацію місця проживання особи та талони зняття з реєстрації місця проживання в Україні, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 22.11.2012 № 1077; супровідний

лист до відомостей про реєстрацію місця проживання особи, талонів зняття з реєстрації місця проживання в Україні (далі – супровідний лист), який отримується відповідно до Угоди № 7 про взаємний обмін інформацією від 25.04.2014, укладеної між Держстатом і Державною міграційною службою України;

– *інші наявні адміністративні дані щодо природного та міграційного рухів населення;*

– *нормативно-правові акти з питань адміністративно-територіального устрою України:* постанови Верховної Ради України; рішення обласних, міських рад.

Для розрахунків (оцінок) загальної чисельності та складу населення за статтю та віком з адміністративних джерел даних визначаються такі складові:

1. Кількість живонароджень.

Дані щодо кількості живонароджень щомісячно отримуються з форми № 97 (графа 4 "загальна кількість актових записів цивільного стану про народження" мінус графа 5 "у т.ч. мертвонароджених").

Дані щодо складених актових записів за січень–червень та січень–грудень зазначаються у формі № 98 (графа 3 "загальна кількість складених протягом півріччя (року) актових записів цивільного стану про народження" мінус графа 4 "у т.ч. мертвонароджених").

Дані щодо кількості живонароджень, розподілених за статтю, відповідно до рекомендацій ООН, отримуються за даними актових записів цивільного стану.

2. Кількість смертей.

Дані щодо кількості смертей щомісячно отримуються із форми № 97 (графа 7 "загальна кількість актових записів цивільного стану про смерть") та за січень–червень і січень–грудень – з форми № 98 (графа 5 "загальна кількість складених протягом півріччя (року) актових записів цивільного стану про смерть").

Дані щодо кількості смертей, розподілених за роком народження та статтю померлого, відповідно до рекомендацій ООН, отримуються за даними актових записів цивільного стану.

Оскільки живонародження та смерть окремої особи можна зареєструвати в країні лише один раз, адміністративні дані щодо кількості зареєстрованих живонароджень і смертей відповідають кількості живонароджених та померлих осіб у країні.

3. Кількість прибулих/вибулих.

Дані щодо кількості прибулих/вибулих на певній території визначаються за супровідним листом: "Усього документів, одиниць (відомості про реєстрацію місця проживання на відповідній території/ талони зняття з реєстрації місця проживання з відповідної території)".

Дані щодо кількості прибуттів, розподілених за роком народження та статтю прибулого; кількості вибуттів, розподілених за роком народження та статтю вибулого, отримуються з відомостей про реєстрацію/талонів зняття з реєстрації місця проживання.

Адміністративні дані щодо міграційного руху населення визначають кількість подій прибуття/вибуття, а не кількість фізичних осіб, з якими ці події відбулись. Громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, чинним законодавством гарантуються свобода пересування та вільний вибір місця проживання на її території. Порядком реєстрації місця проживання та місця перебування фізичних осіб в Україні не обмежено кількість можливих реєстрацій прибуття/вибуття особи, а визначення місця проживання є наміром мігранта, який може змінюватись. Проте для розрахунків (оцінок) чисельності населення кількість випадків щодо вибуття та прибуття умовно приймається рівним кількості прибулих та вибулих.

Щомісячні розрахунки (оцінки) загальної чисельності наявного і постійного населення станом на 1 число місяця здійснюються:

— за типом місцевості:

все населення;
міське населення;
сільське населення.

- за адміністративно-територіальними одиницями:
Україна;
регіони;
міськради (міста) обласного значення;
райони.

Річні розрахунки (оцінки) загальної чисельності наявного і постійного населення станом на 1 січня здійснюються:

- за типом місцевості:
все населення;
міське населення;
сільське населення;
- за адміністративно-територіальними одиницями:
Україна;
регіони;
міськради обласного значення;
райони;
міста;
селища міського типу.

Річні розрахунки (оцінки) складу постійного населення за статтю та віком станом на 1 січня здійснюються:

- за віковими групами;
- за роком народження;
- за типом місцевості: все населення; міське населення; сільське населення;
- за статтю: обидві статі; чоловіки; жінки;

– за адміністративно-територіальними одиницями: Україна; регіони; міськради (міста) обласного значення; райони; міста з чисельністю населення 100 тис. осіб і більше.

Розрахунки (оцінки) очікуваної загальної чисельності наявного населення станом на 1 січня здійснюються:

- за типом місцевості:
  - все населення;
  - міське населення;
  - сільське населення;
- за адміністративно-територіальними одиницями:
  - Україна;
  - регіони (за потреби).

Щомісячні та річні розрахунки чисельності населення проводяться на основі результатів останнього перепису населення. Чисельність населення є моментним показником, тобто дані отримуються на точний момент часу. Дані перепису населення отримуються на певну дату – *дата перепису населення (момент обліку населення)*.

З метою зручності проведення розрахунків результати переписів населення перераховуються від дати перепису населення до найближчого початку року, з урахуванням природного та міграційного приростів (скорочення) населення, – на 1 січня (наприклад, від 12 січня 1989 року на 1 січня 1989 року або від 5 грудня 2001 року на 1 січня 2002 року).

Усі наступні розрахунки (оцінки) в період між переписами здійснюються від 1 січня звітного року до 1 січня наступного року.

Підходи до розрахунку (оцінки) загальної чисельності населення є однаковими для категорій наявного і постійного населення, а також для всіх розрізів.

Основою розрахунку (оцінки) вікового складу населення є розподіл населення, а також кількості померлих, прибулих та вибулих за роком народження.

Річні розрахунки (оцінки) загальної чисельності населення станом на 1 січня виконуються три рази на рік:

- у грудні звітного року проводиться оцінка очікуваної чисельності наявного населення країни та регіонів на 1 січня наступного року;
- у лютому – попередня оцінка загальної чисельності наявного та постійного населення за щомісячними річними даними;
- у квітні – остаточна оцінка загальної чисельності наявного та постійного населення за звітний рік.

Розрахунки (оцінки) складу постійного населення за статтю та віком виконуються один раз на рік після розробки річних даних з природного та міграційного рухів населення та отримання остаточної оцінки загальної чисельності постійного населення за адміністративно-територіальними одиницями – у червні місяці року, наступного за звітним роком.

Порядок урахування адміністративно-територіальних змін

Проведення розрахунків (оцінок) чисельності населення за адміністративно-територіальними одиницями та за типами поселень потребує врахування адміністративно-територіальних змін, які відбуваються упродовж звітного року згідно з нормативно-правовими актами, що набули чинності, щодо:

- утворення і ліквідації регіонів, районів, районів у містах і сілрад, встановлення і зміни їх меж;
- віднесення населених пунктів до категорії міст і селищ міського типу, встановлення, змін меж і підпорядкованості населених пунктів.

Найменування і перейменування адміністративно-територіальних одиниць і населених пунктів, а також зміни меж адміністративно-територіальних одиниць без зміни чисельності населення не враховуються при проведенні розрахунків (оцінки) чисельності населення.

Обсяги змін чисельності населення внаслідок адміністративно-територіальних змін визначаються за даними останнього перепису населення, перерахованими від дати перепису населення до найближчого початку року з

урахуванням природного та міграційного приростів (скорочення) населення за весь період до року розрахунку.

Розрахунки (оцінки) загальної чисельності населення

Розрахунки (оцінки) чисельності населення станом на 1 січня проводяться методом демографічного балансу, тобто:

$$N_{t+1} = N_t + B_t - D_t + I_t - E_t + \Delta N_t^{ATЗ}, \quad (1.1)$$

де N – чисельність населення;

B – кількість живонароджених (кількість живонароджень);

D – кількість померлих (кількість смертей);

I – кількість прибулих (кількість прибуттів);

E – кількість вибулих (кількість вибуттів);

t – звітний рік;

Δ – приріст (скорочення);

$ATЗ$ – адміністративно-територіальні зміни.

Щомісячні розрахунки загальної чисельності населення здійснюються на 1 число місяця, наступного за звітним періодом, за вищенаведеною формулою без урахування АТЗ.

Дані щодо природного та міграційного руху використовуються наростаючим підсумком за період з початку року.

Розрахунки (оцінки) складу постійного населення за статтю та віком

Розрахунки (оцінки) складу населення за віком базуються на методі пересування за віком. Пересування за віком – перехід осіб певного віку "x" до наступного віку "x+1", при цьому чисельність цих осіб відповідно зменшується внаслідок смертності та змінюється за рахунок міграції. У результаті проведеного на 1 січня наступного року пересування отримується чисельність населення за однорічними віковими групами, починаючи з вікової групи 1 рік.

Розрахунок однаково здійснюється для чоловіків та жінок за однорічними віковими групами від 0 до 99 років і для групи 100 років і старше. В основі розрахунку використовується просте балансове рівняння.

Назвемо $t+1$ рік, на 1 січня наступного за звітним роком. Для віку від 1 до 99 років рівняння виглядає так:

$$N(t-x)_{t+1} = N(t-x)_t - D(t-x)_t + I(t-x)_t - E(t-x)_t + \Delta N(t-x)_t^{AT3}, \quad (1.2)$$

де x – вік;

$t-x$ – рік народження для певної вікової групи населення.

Для отримання чисельності населення у віці 100 років і старше за вищенаведеною формулою необхідно розрахувати кількість осіб, що народились 100 років тому та 101 рік і більше, і потім їх підсумувати.

Для віку 0 років, тобто живонароджених у звітному році (t), рівняння (1.2) має такий вигляд:

$$N(0)_{t+1} = B_t - D(0)_t + I(0)_t - E(0)_t + \Delta N(0)_t^{AT3} \quad (1.3)$$

Розрахунки (оцінки) очікуваної чисельності населення на 1 січня наступного року

Розрахунки (оцінки) очікуваної чисельності населення визначаються на основі чисельності населення на 1 січня наступного року з урахуванням очікуваної величини природного та міграційного приростів (скорочення) населення. Органи державної статистики розраховують очікувану чисельність населення водночас із проведенням місячних оцінок чисельності населення за певний інтервал місяців з використанням очікуваної величини приростів (скорочення) населення за місяці до кінця року.

Очікувана чисельність населення розраховується за формулою:

$$N'_{t+1} = N_t + B' - D' + \Delta M', \quad (1.4)$$

де N' – очікувана чисельність населення;

B' – очікувана кількість живонароджених (кількість живонароджень);

D' – очікувана кількість померлих (кількість смертей);

$\Delta M'$ – очікуване значення міграційного приросту (скорочення).

Очікувана кількість живонароджень за період після звітного місяця до кінця звітного року розраховується за формулою:

$$B' = B_t^Y + (B_t^Y : B_{t-1}^Y) \cdot B_{t-1}^{12-Y}, \quad (1.5)$$

де Y – період з початку року (дорівнює сумі місяців календарного року).

Очікувана кількість смертей за період після звітнього місяця до кінця звітнього року розраховується за формулою:

$$D' = D_t^Y + (D_t^Y : D_{t-1}^Y) \cdot D_{t-1}^{12-Y} \quad (1.6)$$

Очікувана величина міграційного приросту (скорочення) населення за період після звітнього місяця до кінця звітнього року розраховується за формулою:

$$\Delta M' = \Delta M_t^Y + \frac{\Delta M_t^Y}{Y_t} \cdot (12 - Y_t) \quad (1.7)$$

де ΔM – величина міграційного приросту (скорочення);

Y_t – період з початку звітнього року.

Очікувана чисельність населення розраховується по Україні в цілому. Часова відстань між кінцем звітнього періоду та початком наступного року має бути 1–2 місяці. Величину очікуваної чисельності населення рекомендується оприлюднювати у тисячах осіб.

Для перерахунку статеві-вікового складу населення за міжпереписний період використовуються:

- результати розрахунку (оцінки) чисельності постійного населення за статтю та віком за даними останнього перепису населення на найближчий початок року відносно дати його проведення (державне статистичне спостереження "Чисельність та склад населення");
- результати розрахунку (оцінки) чисельності постійного населення за статтю та віком на базі даних попереднього перепису населення на початок кожного календарного року за весь міжпереписний

період (державне статистичне спостереження "Чисельність та склад населення");

- дані про кількість прибулих і вибулих за роком народження і статтю за кожний календарний рік міжпереписного періоду (державне статистичне спостереження "Міграційний рух населення").

Для перерахунку статево-вікового складу населення за міжпереписний період використовуються:

- результати розрахунку (оцінки) чисельності постійного населення за статтю та віком за даними останнього перепису населення на найближчий початок року відносно дати його проведення (державне статистичне спостереження "Чисельність та склад населення");

- результати розрахунку (оцінки) чисельності постійного населення за статтю та віком на базі даних попереднього перепису населення на початок кожного календарного року за весь міжпереписний період (державне статистичне спостереження "Чисельність та склад населення");

- дані про кількість прибулих і вибулих за роком народження і статтю за кожний календарний рік міжпереписного періоду (державне статистичне спостереження "Міграційний рух населення").

3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ (АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА)

Розділ 2. Аналітична записка

Використовуючи дані Державної служби статистики України спочатку оцінимо розвиток зовнішньої торгівлі, а саме експорту, у світовій економіці за 2006-2020 роки (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка географічної структури зовнішньої торгівлі товарами(2006-2020 рр.)									
(млн.дол. США)									
Експорт									
Роки	Усього	Країни СНД ¹	Інші країни світу ¹	Європа	Країни ЄС (28)	Азія	Африка	Америка	Австралія і Океанія
2006	888,6	647,3	241,3	121,1	117,9	102,3	8,7	8,8	0,5
2007	1143,0	890,9	252,1	130,2	122,5	95,1	18,4	7,7	0,7
2008	1551,5	1165,9	385,6	155,6	145,4	199,3	14,3	15,5	0,9
2009	1307,2	787,6	519,6	113,0	109,1	308,4	63,0	34,2	1,0
2010	1433,1	1018,2	414,9	101,6	96,2	213,0	64,1	35,5	0,8
2011	1845,8	1380,7	465,1	169,6	167,4	218,9	66,8	8,4	1,4
2012	2022,1	1320,1	702,1	267,3	286,1	279,7	139,9	13,5	к
2013	1987,3	1316,5	670,8	216,5	309,7	348,4	72,3	31,3	2,3
2014	1821,1	1127,3	693,8	266,1	302,1	287,4	107,8	30,4	2,1
2015	1311,6	660,1	651,5	206,2	201,6	305,9	125,2	11,9	2,3
2016	1027,8	449,3	578,5	207,0	199,3	259,7	93,8	16,0	2,1
2017	1191,5	484,8	706,7	241,5	234,5	335,1	106,3	20,4	3,4
2018	1279,0	511,1	767,8	317,9	301,4	319,5	101,8	25,1	3,4
2019	1415,1	—	—	716,7	327,5	499,8	172,8	21,9	3,9
2020	1471,2	—	—	722,7	363,0	555,7	161,2	26,8	4,8

Вищезазначені дані свідчать про непереривний розвиток міжнародної торгівлі, саме цей факт дає змогу розвиватися й світовій економіці в цілому. Зовнішня торгівля є історично першою і найважливішою формою економічних зв'язків між народами і країнами, яка відображає зв'язок між

товаровиробниками різних країн, що виникає на основі міжнародного поділу праці, і виражає їхню взаємну економічну залежність.

У 2020 р. експорт послуг, наданих країнам ЄС становив 143,3 млн.дол. США, імпорт послуг, одержаних від країн ЄС дорівнював 19,1 млн.дол.

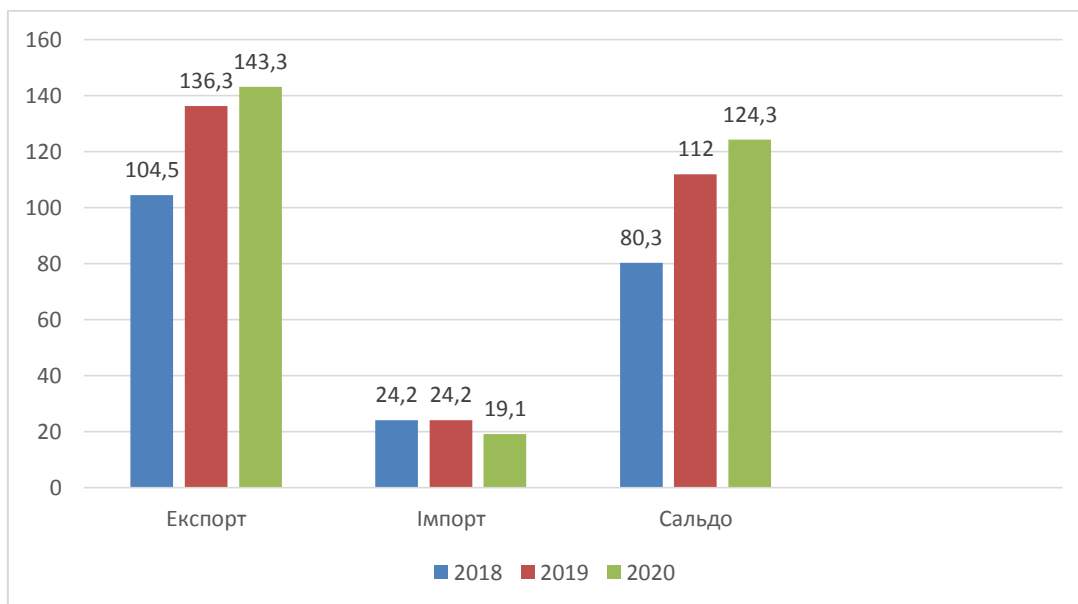

Рис.2.1. Обсяги зовнішньої торгівлі послугами з країнами ЄС за 2018-2020 рр, млн.дол. США

Ситуація, що склалась у зовнішній торгівлі України, зумовлена багатьма факторами: геополітичними, соціально-економічними тощо. Оцінювання стану та розвитку зовнішньої торгівлі України має забезпечуватися статистичним супроводом, особливо у частині аналізу.

Статистичний аналіз є ключовим інструментом для надання обґрунтованих висновків щодо стану та розвитку зовнішньої торгівлі України. У контексті зовнішньоекономічної діяльності важливими напрямками подальших наукових розвідок є розробка аналітичного підходу до формування рекомендацій щодо перспектив розвитку експортного потенціалу України. Це, зокрема, стосується визначення пріоритетних для України видів експортних послуг, вивчення товарної структури експорту (імпорту) в умовах нинішньої географічної переорієнтації України та аналізу кон'юнктури міжнародного ринку.

Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг у 2020 році у порівнянні з 2019 роком зменшився на 10,2% (на 13,5 млрд дол.) і становив 118,3 млрд дол.

Сальдо торговельного балансу товарів і послуг склалося від'ємним у сумі 255,5 млн дол., але покращилось у порівнянні з 2019 роком на 3,4 млрд дол.

Сальдо зовнішньоторговельного балансу товарів склалося від'ємним у сумі 4,9 млрд дол., але покращилось у порівнянні з 2019 роком на 5,9 млрд дол.

Експорт товарів і послуг за підсумками 2020 року зменшився на 7,8% (на 5,0 млрд дол.) у порівнянні з показниками 2019 року та склав 59,0 млрд дол.

Зменшення обсягів відбулось за наступними товарними групами:

1. Продукція металургійного комплексу – на 1,2 млрд дол. (на 11,9%), у тому числі:
  - а) чорні метали – на 1,0 млрд дол. (на 12,0%);
  - б) вироби з чорних металів – на 163,7 млн дол. (на 15,7%);
  - с) інші недорогоцінні метали – на 46,1 млн дол. (на 42,2%).
2. Продукція машинобудування – на 121,8 млн дол. (на 2,2%), у тому числі:
  1. електричні машини і устаткування – на 199,2 млн дол. (на 7,2%);
  2. залізничні або трамвайні локомотиви – на 127,4 млн дол. (на 23,3%);
  3. наземні транспортні засоби, крім залізничних – на 20,5 млн дол. (на 15,0%);
  4. прилади і апарати – на 17,5 млн дол. (на 9,8%).
3. Продукція легкої промисловості – на 106,3 млн дол. (на 9,0%), у тому числі:
  1. одяг текстильний – на 53,2 млн дол. (на 13,6%);

2. взуття – на 21,9 млн дол. (на 12,5%);
  3. одяг трикотажний – на 14,4 млн дол.(на 11,6%);
  4. шкури та шкіра необроблені – на 9,1 млн дол. (на 11,0%);
  5. вироби з шкіри – на 7,8 млн дол. (на 16,5%).
4. Деревина, паперова маса та вироби з неї – на 23,4 млн дол. (на 1,3%), у тому числі:
1. друкована продукція – на 18,0 млн дол. (на 29,0%);
  2. папір та картон – на 16,8 млн дол. (на 4,5%).

У той же час, відбулось збільшення експорту товарів за наступними товарними групами:

1. Мінеральні продукти – на 465,5 млн дол. (на 9,6%), у тому числі:
  1. руди, шлаки та зола – на 830,5 млн дол.(на 23,1%).
2. Різні промислові товари – на 64,2 млн дол. (на 4,1%), у тому числі:
  1. меблі – на 75,7 млн дол. (на 11,2%);
  2. різні готові вироби – на 67,2 млн дол.(на 86,4%);
  3. скло і вироби із скла – на 25,7 млн дол.(на 14,0%);
  4. дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння – на 24,5 млн дол. (на 27,3%).
3. Продукція АПК та харчової промисловості – на 55,0 млн дол. (на 0,2%), у тому числі:
  1. жири та олії тваринного або рослинного походження – на 1,0 млрд дол.(на 21,7%);
  2. залишки і відходи харчової промисловості – на 90,3 млн дол.(на 6,1%);
  3. продукти із зернових культур – на 43,7 млн дол.(на 16,2%);
  4. різні харчові продукти – на 16,9 млн дол.(на 11,9%);
  5. алкогольні і безалкогольні напої та оцет – на 12,9 млн дол.(на 6,1%).

5. Продукція хімічної та пов'язаної з нею галузей промисловості – на 50,5 млн дол. (на 1,9%), у тому числі:

1. добрива – на 152,5 млн дол. (на 67,8%);
2. фармацевтична продукція – на 17,4 млн дол. (на 7,0%);
3. інші продукти хімічної промисловості – на 10,1 млн дол. (на 7,1%).

Найбільша питома вага в українському експорті належить:

- продукції АПК та харчової промисловості (45,1%);
- продукції металургійного комплексу (18,3%);
- продукції машинобудування (11,0%);
- мінеральним продуктам (10,8%);
- продукції хімічної промисловості (5,5%).

Основними торговельними партнерами України в експорті товарів у 2020 році були країни, наведені нижче (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

№ з/п	Назва країни	Експорт товарів,	2020 рік до 2019 року,	Питома вага країни у загальному обсязі експорту товарів з України, у %
		млн дол.	у %	
1	ЄС (28)	18 612,10	89,7	37,8
2	Китай	7 112,70	198	14,5
3	Російська Федерація	2 706,00	83,4	5,5
4	Туреччина	2 436,30	93	5
5	Індія	1 972,10	97,4	4
6	Єгипет	1 618,20	71,8	3,3
7	Білорусь	1 335,30	86,2	2,7
8	США	983,9	100,5	2
9	Індонезія	735,6	100,1	1,5
10	Саудівська Аравія	719	96,6	1,5

За даними Державної служби статистики України за розділом зовнішньої торгівлі експорт товарів Харківської області за 2020 рік склало 1471159,5 тис. дол. США. Для порівняння та аналізу динаміки приведемо дані за 2017-2020 роки (таблиця 2.3).

Обсяг зовнішньої торгівлі Харківської області за 2017-2020 роки

Рік	2017	2018	2019	2020
Експорт, тис. дол. США	1191537,1	1278984,9	1415060,5	1471159,5

¹ дані Державної служби статистики без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

Розрахуємо відносні показники динаміки. За базисний період беремо 2017 рік за такою формулою:

$$\frac{y_n}{y_0} * 100\% , \text{ де}$$

y_n – період, який аналізується;

y_0 – базовий період.

$$1) \frac{1278984,9}{1191537,1} * 100\% = 107,34\% - 2018 \text{ рік}$$

$$2) \frac{1415060,5}{1191537,1} * 100\% = 118,76\% - 2019 \text{ рік}$$

$$3) \frac{1471159,5}{1191537,1} * 100\% = 123,47\% - 2020 \text{ рік}$$

Зробивши розрахунок базисних відносних показників динаміки ми бачимо тенденцію розвитку та зростання кількості експорту у даному регіоні. Найсильнішим «стрибком» у показниках є 2019 рік, який порівняно з попереднім роком звітує експорт на 11,42% більше.

Що стосується середнього темпу росту, то за останні п'ять років він склав:

$$\overline{T}_{зр} = \sqrt[3]{\frac{1471159,5}{1191537,1}} = 1,0728$$

Тобто протягом 4 років (2017-2020) середній обсяг зовнішньої торгівлі, а саме експорту, у Харківській області збільшився на 7,3%. Позитивний вектор розвитку обсягів такого виду зовнішньої діяльності свідчить про перспективи вдосконалення даної сфери та залучення у неї нових грошових потоків.

Тема експорту розглядаю узагальнені та конкретні показники, до останніх належить товарна структура зовнішньої торгівлі. Вона уточнює частку певної групи товарів у загальному обсязі експорту.

Динаміка змін у товарній структурі зовнішньої торгівлі виступає індикатором, що розкриває конкурентні можливості, які в умовах зростаючих глобальних ризиків все більше залежать від рівня розвитку науки і техніки. Тому аналіз експорту наукоємної продукції дає можливість оцінити рівень ефективності науково-технологічної та інноваційної політики.

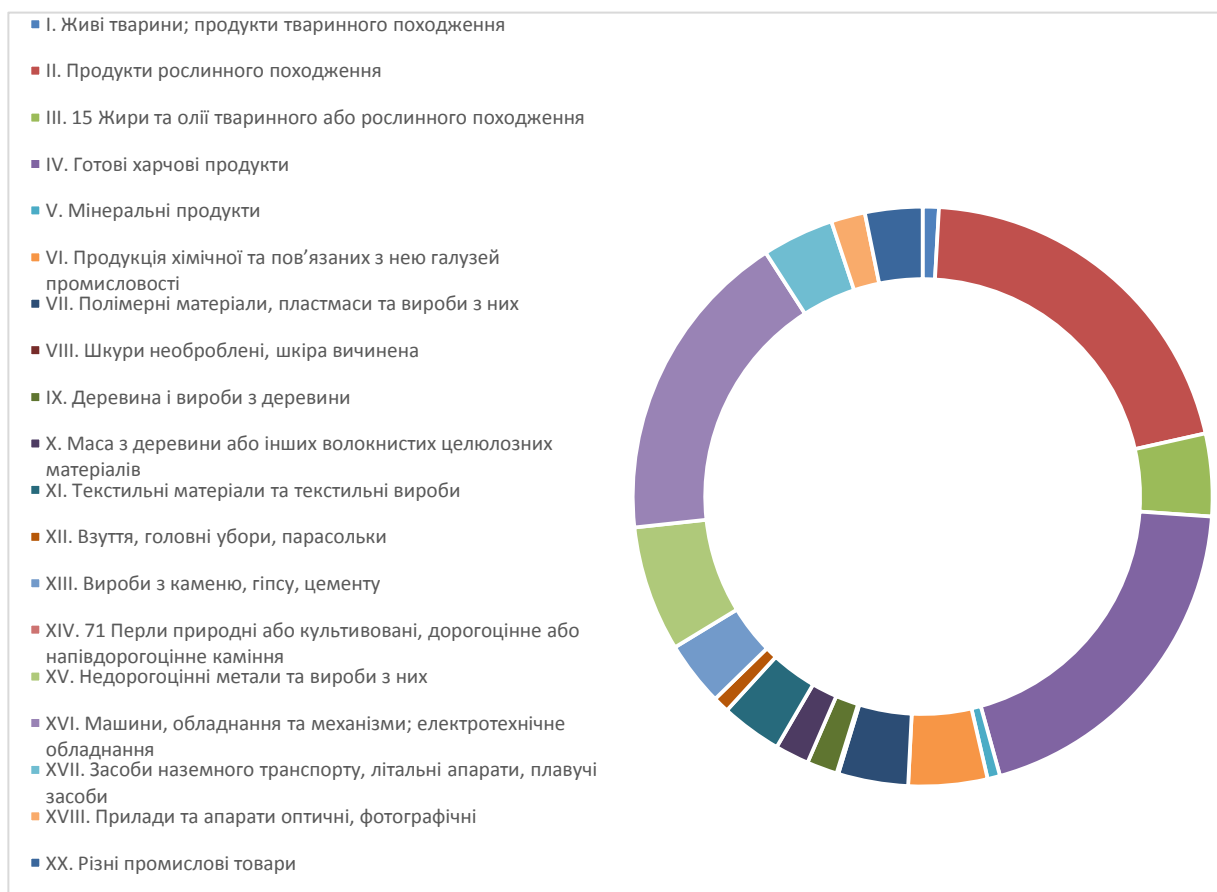

Рис.2.2. Товарна структура зовнішньої торгівлі Харківської області у січні–червні 2021 року

Таким чином, спираючись на сайт Головного управління статистики Харківської області, можна побачити, що лідерами по експорту є продукти рослинного походження (20,6%), готові харчові продукти (19,6%) та машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (17,6%). Найменший показник належить мінеральним продуктам (0,7%), продуктам тваринного походження (0,9%) та шкірі (0,1%).

Розвиток зовнішньої торгівлі потребує раціоналізації її товарної структури та активної державної підтримки, що має супроводжуватися деякими принципами, а саме:

- прискорення впровадження міжнародних та європейських стандартів безпеки та якості і мотиваційних чинників щодо їх зростання та збільшення обсягів експорту;
- впровадження системи моніторингу експортно-імпортних операцій з країнами світу з метою виявлення і відповідного реагування на кон'юнктурні зміни на зовнішніх ринках;
- забезпечення підтримки інвестицій у будівництво промислових потужностей з новітніми технологіями глибокої переробки, доробки, довготривалого зберігання аграрно-продовольчої продукції та проміжної продукції промислової переробки;
- сприяння зацікавленості посольств та дипломатичних місій України в просуванні вітчизняної продукції на світові ринки та розширення їх географії.

Упродовж останніх років в Україні намітилась тенденція до зменшення ступеня технологічності експорту: від 15,4% у 2012 р. до 11,5% у 2019 р. Ця вкрай негативна тенденція є наслідком скорочення обсягів високотехнологічного експорту за вказаний період на 45,6%, тоді як товарний експорт загалом скоротився на 27,3%.

Більшість регіонів демонструють середній, або й низький рівень експортної активності у першому півріччі 2021 року, що може бути зумовлено важким станом економіки країни під час пандемії. Таким чином підприємствам складно підтримувати свою конкурентоспроможність та займати нові сегменти ринку. Не лише економічна, а й геополітична ситуація та зовнішні чинники не дають помірно розвиватися, а залишають відбитки у вигляді нестабільної ситуації та коливань.

Слід проаналізувати й частку зовнішньої торгівлі товарів Харківської області загальній картині українського експорту.

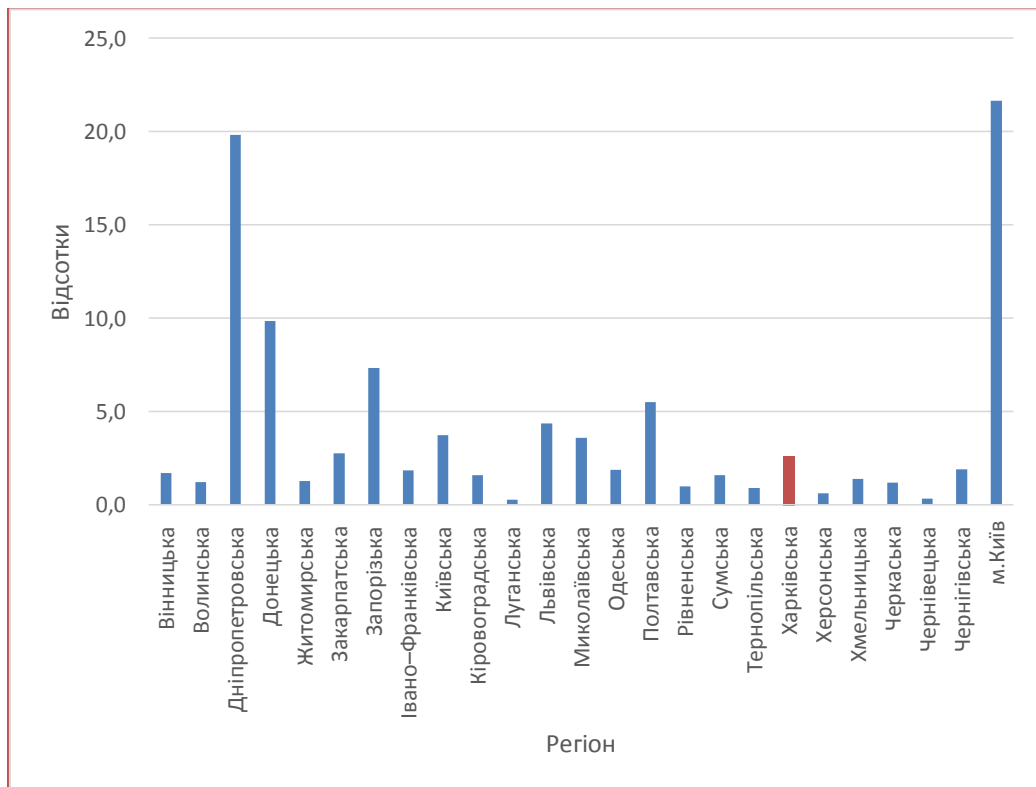

Рис.2.3. Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами у 1 півріччі 2021 року

Статистичні дані говорять про те, що Харківська область не є лідером експорту по Україні, що спонукає питання цього розділу державної економіки до подальшого розвитку та впливу на загальний рівень країни у світовій статистиці.

Для пом'якшення негативного впливу гео економічних чинників, зокрема потенційного погіршення кон'юнктури на світових ринках сировинних товарів, на експортний потенціал, а отже, і соціально-економічний розвиток України, слід провадити відповідну державну політику на національному і регіональному рівнях.

До пріоритетних дієвих заходів реалізації такої політики нами віднесено:

- 1) диверсифікацію товарної структури вітчизняного експорту шляхом збільшення в ній кількості товарних груп – дозволить

мінімізувати ризики, пов'язані зі скороченням надходжень від експорту;

- 2) збалансування структури товарного експорту в розрізі країн-торгових партнерів України. З огляду на зайняту Україною нішу на ринку країн СНД і більшості країн-членів ЄС, перспектива розширення географії зовнішньої торгівлі товарами має бути зорієнтована на зміцнення позицій на ринках Азії та Африки, а також глибше входження в ринки країн Північної і Південної Америки та Австралії;
- 3) спрямування політики імпортозаміщення на посилення орієнтації певних категорій промислових виробництв (конкурентних передусім за ціновими параметрами) на задоволення потреб внутрішнього ринку як у споживчих товарах для населення, так і продукції промислового призначення (товарів проміжного споживання). Останнє, зокрема, передбачає імпортозаміщення сировини, матеріалів і технологій, потрібних для виробництва продукції машинобудування і легкої промисловості. Одним з дієвих механізмів реалізації політики імпортозаміщення є система державних замовлень;
- 4) упровадження селективного субсидування (збільшення цільових державних дотацій) за прикладом Польщі та інших країн-членів ЄС, а також податкових стимулів, інформаційно-консультаційної підтримки тих виробництв, які не використовують давальницьку сировину та здійснюють капіталовкладення у створення та модернізацію основного капіталу, розробляють або впроваджують інновації.

Заходи державної політики щодо зміни (диверсифікації та розширення) структури товарного експорту мають базуватись на засадах міжгалузевої і міжрегіональної співпраці та державно-приватного партнерства. Структурні перетворення, зокрема у переробній промисловості (як експортері

високотехнологічної продукції), за критеріями підвищення рівня ефективності і технологічності не лише створять техніко-економічну базу для поглиблення переробки.

Список використаних джерел:

1. Головне управління статистики в Харківській області. URL:
<http://kh.ukrstat.gov.ua>.
2. Державна служба статистики України. URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Міністерство економіки України. URL:
<https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

**4. ЩОДЕННИК ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н.КАРАЗІНА
(повне найменування вищого навчального закладу)

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ Виробнича _____
(вид і назва практики)

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

факультет _____ економічний _____

кафедра _____ статистики, обліку та аудиту _____

освітньо-кваліфікаційний рівень _____ перший (бакалаврський)

спеціальність _____ 051 «Економіка»

освітня програма _____ «Бізнес-аналітика та міжнародна статистика»

_____ 4 курс, група ЕС-41 _____

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

Печатка
підприємства, організації, установи „ 5 ” лютого 2025 року

_____
(підпис) _____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка
Підприємства, організації, установи “ 1 ” березня 2025 року

_____
(підпис) _____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Календарний графік проходження практики

[illegible]

Керівники практики:

Від вищого навчального закладу _____
(підпис)

від підприємства, організації, установи _____
(підпис)

Олена КУЩЕНКО
(ім'я, прізвище)

(ім'я, прізвище)

[illegible]

Відгук і оцінка роботи студента на практиці

(назва підприємства, організації, установи)

[illegible]

Керівник практики від підприємства, організації, установи _____

(підпис)
Печатка

(прізвище та ініціали)

« 1 » березня 2025 року

Відгук осіб, які перевіряли проходження практики

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on its right side, suggesting it's resting on a surface.

Висновок керівника практики від вищого навчального закладу про проходження практики

[illegible]

Дата складання заліку „ ” _____ 2025 року

Оцінка:

за національною шкалою _____

(словами)

кількість балів

(цифрами і словами)

Керівник практики від вищого навчального закладу

Elder

(підпис)

Олена КУЩЕНКО

(ім'я, прізвище)

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н.КАРАЗІНА

Економічний факультет
Кафедра статистики, обліку та аудиту

**КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ
УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
3
«ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ»**

Укладач – к.е.н.(PhD), доцент ЗВО **Олена КУЩЕНКО**

Затверджено
на засіданні кафедри статистики,
обліку та аудиту, протокол № 1
від 26 серпня 2024 року

Галузь знань **05 «Соціально-поведінкові науки»**
Спеціальність **051 ” Економіка “**
Освітня програма **«Бізнес - аналітика та міжнародна статистика»**

З метою удосконалення системи контролю якості знань студентів, а також для стимулювання їх систематичної, ритмічної самостійної роботи и підвищення об'єктивності оцінювання знань та адаптації до вимог, визначених Європейською системою залікових кредитів (ECTS) розроблено: «Порядок оцінювання знань студентів» і впроваджено в навчальний процес у Харківському національному університеті імені В.Н.Каразіна.

Порядок оцінювання унормовує основні принципи організації поточного, підсумкового та семестрового контролю знань студентів з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, практична робота, самостійна робота ІНДЗ, наукова робота, виробнича практика, тощо), а також методику переведення показників академічної успішності студентів ХНУ імені В.Н.Каразіна в національну шкалу та шкалу ECTS.

Таблиця 1

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	зараховано
70–89	
50–69	
1–49	не зараховано

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Таблиця 2

Критерії оцінки рівня знань при складанні заліку з Виробничої практики

Оцінка зараховано «відмінно» 35-40 балів	Студент має систематичні та глибокі знання учбового матеріалу, проявив себе яскраво при проходженні практики, вміє без помилок виконувати практичні завдання та дослідження, які передбачені програмою практики, засвоїв основну й ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення і висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.
Оцінка зараховано «добре» 25-34 балів	Студент повністю засвоїв учбовий матеріал та зарекомендував себе на практиці як гарний спеціаліст, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, невеликі арифметичні помилки у розрахунках при вирішенні практичних аналітичних завдань
Оцінка зараховано «задовільно» 15-24 балів	Студент засвоїв матеріал та використовував його при проходженні практики не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, допускається грубих помилок у розрахунках при розв'язанні практичного аналітичного завдання

Оцінка не зараховано «незадовільно» 1-14 балів	Студент не засвоїв учбовий матеріал та не викорисував його при проходженні виробничої практики, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не вміє або неправильно виконує розрахунки при розв'язанні практичних завдань
---	---

Форми організації контролю знань з «Виробничої практики»»

Поточний контроль знань студентів

Система поточного контролю студентів передбачає оцінювання їх за двома основними напрямками:

- а) перевірка теоретичних знань та закріплення їх на практиці;
- б) перевірка виконання індивідуальних аналітичних практичних завдань.

Оцінювання рівня засвоєння теоретичних знань може проводитись в одній з альтернативних форм:

- за результатами написання звіту з Виробничої практики;
- за підсумками презентації аналітичної записки;
- під час проведення усної співбесіди зі студентом, в процесі якої студент дає відповіді на питання з різних питань ходу проведення практики у конкретному відділі чи управлінні статистики.

Оцінювання рівня набутих практичних навичок здійснюється за результатами виконання та захисту індивідуальних розрахунково-графічних навчально-дослідних аналітичних завдань у вигляді аналітичної записки, яка подається разом зі звітом про виконання Виробничої практики.

Таблиця 3

**Схема оцінювання індивідуального розрахунково-графічного аналітичного завдання у
таких балах:**

№ п/п	Розділи завдання	max бал
1	Постановка проблеми	5
2	Науково обґрунтований алгоритм збору та обробки інформації	5
3	Статистико-аналітична оцінка результатів дослідження	5
4	Бонусні бали за використання англійської мови	5
	Усього	20

Підсумковий контроль знань студентів

Формою підсумкового контролю знань студентів з «Виробничої практики» є залік з урахуванням поточного проходження практики студентами, а також майстерністю виконання презентації результатів своїх конкретних досліджень. Залік проводиться у формі наукової конференції, на якій Вони представляють результати своїх досліджень, відповідають на питання своїх колег та керівника практики. Студенти для допуску к підсумковому контролю повинні підготувати «Звіт з виробничої практики з аналітичною запискою та презентацією»(бажано інтерактивну).

Розподіл балів, які отримують студенти

Для дворівневої шкали оцінювання студент може набрати за результатами перевірки «Звіту з виробничої практики» - 60 балів, за наслідками доповіді та презентації «Аналітичної записки» ще 40 балів. Загальна сума балів складає 100.

Таблиця 4

Розділи роботи на практиці	Максимальна кількість балів	Зміст роботи
Звіт	60	Глибокі знання учбового матеріалу при проходженні практики та написанні Звіту
Презентація Аналітичної записки	40	Актуальна, виконана на високому статистико-аналітичному рівні тема та інтерактивна презентація її

Максимальна кількість балів для заліку дорівнює 100.

Переведення суми балів до національної шкали оцінювання здійснюється відповідно таблиць 1-4.